

Een Berk met andere takken

Mark Kinet

... En je vraagt me wat ik van dit alles denk?
Ik vertak mij. Als ik een lied was,
Dan was ik veelbekkig, was ik een berk,
Dan zongen de merels in mij.

Tom Berk

- Tom Berk PA groepspsychotherapie Nl taal
- Zeer schatplichtig aan zijn publicaties.
- Voor een groot stuk kan ik mij ook prima in zijn beschrijvingen en opvattingen terugvinden.
- (h)erkennende kruisjes die ik in de marge van zijn recentste leerboek aanbracht
- Zelfde stam, andere takken, andere vruchten?

Meningsverschil: citaten

- In de psychoanalyse werkt men met de grondregel: vertel wat in je opkomt zonder te selecteren. In de groepstherapeutische setting is die regel niet bruikbaar
- Het werk van de therapeut is niet alleen een goede verstandhouding met de groepsleden tot stand te brengen en intact te houden maar ook ervoor te zorgen dat de verstandhouding tussen de groepsleden onderling en met de groep als geheel goed zijn.
- De groep en de groepsleden spelen een aanzienlijke rol in de werkrelatie. De therapeut komt meer op de achtergrond te staan
- Conform de door de Menninger Foundation ontwikkelde steunend-ontdekkende vorm van psychotherapie wordt er tenslotte voor gepleit genetische factoren te '*laten rusten*: genetische factoren niet exploreren en niet interpreteren

Ontwikkelingshulp

- Elke groepswerking activeert en adresseert de primaire overdracht (Godfrind) uit de vroegkinderlijke ontwikkeling.
- *Arousal*, affect, drift en trauma worden binnen deze basale overdracht ge(re)medieerd in een voortdurende pendeling tussen gelijkenis en verschil, tussen spiegeling en markering.
- Het is een soort ontwikkelingshulp die belangrijk therapeutisch impact heeft bij de meeste psychiatrische stoornissen.
- Vooral op basisveiligheid en mentaliserend vermogen die bij ernstige psychopathologie verstoord

Persoonlijke opvattingen

- Vanuit mijn concrete klinische praktijk
- Psychoanalyse in de groep: grondregel behouden.
- Het onbewuste spreken en het sprekend onbewuste
- Positieve en negatieve, verticale en horizontale/laterale overdrachten worden geduid.
- Motor is verlangen van de analyticus die daarbij als werkgever fungeert
- Het onbewuste bevat weten van de herhaling.
- Psychoanalyse: subjectieve wetmatigheden.
- Ze is aldus wetenschap van het particuliere.
- Leidend tot vrije en bewuste ethische keuzes

Tussen schandaal en realpolitiek

- Psychiater en psychoanalyticus
- Beleidsverantwoordelijke
- Klinisch psychotherapeutisch milieu 56 ptn
- Werkzaam in psychiatrisch ziekenhuis

Niemand kan onschuldig regeren

Saint-Juste

Psychoanalytische act(iviteit)

- Stokpaardje: waarachtig psychoanalytisch werk mogelijk zonder sofa
- Sofa niet altijd garantie voor psychoanalyse
- PA is kwestie van activiteit niet identiteit
- Wordt waar gemaakt door act en verlangen van de analyticus
- Ontmoeting in de instelling, de groep, de spel- of de spreekkamer die gericht is op het ‘beter worden van waarheid’

Divergentie en oscillatie

- Albert Rothenberg: creativiteit ivm vermogen tegengestelde ideeën
- Divergentie cq dissidentie noodzakelijk
- Oscillatie tussen stilte en spreken
- *patience* en *security* (Bion),
- analytisch discours en meesterdiscours (Lacan).
- Identificatie met Ding/object a of is hij *in O*
- *la mort* in het bridgespel

Docta ignorantia

- *Docta ignorantia*: weten opgeschort
- Plaats voor onbewuste weten in hoofde van de patiënt.
- Slimme manier van den domme
- Leiden van de kuur naar de kieren
- symptoom, verspreking, droom, *enactment*,...
- Lacan: *notre chasse à nous, psychanalystes'*

De pest

- Freud tegen Jung: de pest
- Subversief en schandaal
- Verlaten traumatheorie fantasie voor Freud pathogeen
- Lijdt onder eigen fictie, geen baas in eigen huis
- Polymorf pervers gedreven
- Ziekelijk zoal niet dodelijk genot itt mythe van het gezond (willen) leven.
- Ik blinde vlek, onzichtbare bril vd overdracht gezichtsbedrog
- Tegen aanpassing, onophefbare disharmonie

Apartheid

- PA distantie vs psychiatrie en ggz
- Apart statuut
- Gericht op het particuliere subject
- Niet plooien oneigenlijke rationale
- Noch methodologie wetenschappelijke onderzoek

Realpolitiek

- ❑ Bateman en Fonagy *Mentalization Based Treatment*
- ❑ APA treatment guidelines BPD
- ❑ *Santo Subito en* verketterd owv verloochening psychoanalytische eigenaardigheden.
- ❑ Meta-analyse van Falk Leichsenring enthousiast verspreid
- ❑ Britse collega's S.O.S. berichten naar het continent
- ❑ Psychoanalytici achter de sofa bepreken
- ❑ collega's die PA werk met psychiatrische patiënten

Spanningsveld klinisch

- Klinisch denken :therapeutische relatie met de psychisch lijdende mens.
- Relatie in goede en slechte dagen is een kunst en een kunde
- Betrokkenheid en gehechtheid, dragen en verdragen, begrenzen en begrijpen.
- Hulpverlener is geen technoloog, patiënt wordt niet behandeld
- Samen met, rond en in elke unieke patiënt op onderzoek naar de altijd schimmige en complexe wortels van het kwaad.
- *le Mal en les Maux.of les mots*
- Diagnostiek tentatief, voorlopige werkhypothesen die waarheid nooit geheel en al dekken en
- Therapie is een gedeelde verantwoordelijkheid
- Zelf doen maar niet alleen
- Afloop niet exact te garanderen

...en management denken

- Diametraal tegenover de management logica
- Middelen en doelen oordeelkundig op elkaar afstemmen
- *Human Relations Management*, projectwerking, audit, resultaatgerichte strategie, persoonlijk ontwikkelingsplan, efficiëntie en kwaliteitstoetsing staan hier in het zenit.
- Plannen en sturen aan de hand van meting, analyse en controle.
- Benadering rationeel en doelgericht ahv cijfers en tabellen. Het is de wereld van P.D.C.A., S.W.O.T. , van Bradford factor, *balanced score card* en andere *parafernalía* die het raderwerk van de moderne organisatie gesmeerd willen doen lopen.

Boutade

Voor het management is het ideale ziekenhuis een
ziekenhuis zonder artsen en zonder patiënten!

Welteverstaan kan deze uitspraak overigens net zo goed
worden omgekeerd...

MAAR

Wie verantwoordelijk is voor psychoanalytisch werk
binnen een organisatie moet managen en leiding
geven.

Negative capability

- Psychoanalytici kennen de negative capability die door John Keats werd gepropageerd als ontstaansvoorwaarde voor poëzie
- Naar dit (kunstenaars)model houdt de therapeut zijn geest in suspensie teneinde zijn ontvankelijkheid voor ‘*truing*’ te vergroten.
- ‘*No memory, no desire, no understanding*’ is een uitgangspunt dat in ons overmatig gebioniseerd tijdperk inmiddels canonieke status heeft verworven.
- Maar zou elke psychoanalyticus het talent/de mogelijkheid in zich dragen zich op tijd en stond tot een soort mystieker of dichter bij de waarheid te ontpoppen?

Positive capability

- Kernberg: goede leider genoeg autoriteit en voldoende narcistische en paranoïde trekken
- *Positive capability* nodig om tegen de wind/weerstand van patiënten, team, familie, verwijzers en overheden in te varen en psychoanalytisch op koers te blijven
- *Realpolitik* in combinatie met (ethische) ‘economie’ van ‘*Saving Private Ryan*’.

Oriëntatie = integratie

- Groepspsychotherapie afgeleide PA oriëntatie
- Elke PA tgo traditie en actuele (wetenschappelijke e.a.)
- Verantwoordelijkheid
- Integratie vijf groten: Freud, Klein, Winnicott, Bion en Lacan
- Freud cf Newton: *inverse square law* (de zwaartekracht neemt toe met het kwadraat van de afstand) *still stands*

Freud

- Freud verdrongen
- Wet en vaderlijke autoriteit
- Castratie- en oedipuscomplex
- Psychodynamiek, het intrapsychisch conflict
- Weerstand en regressie
- Infantiele seksualiteit
- Drift?

Het imaginaire

- Aspecifieke factoren = het register van het imaginaire
- *Essentieel* voor de opbouw en ontwikkeling van mentaliserend vermogen en een veilige gehechtheid.
- Logische en chronologische voorwaarde
- Psychoanalytisch proces is

Melanie Klein

- Spel. Op de vloer. Constructie.
- Model voor klinische en groeps psychotherapie
- Rol agressie en sadisme.
- Archaische moraliteit. Achtervolgend (materneel)
Boven-Ik. *Badness*.
- Totale overdrachtssituatie.
- Andere opvatting over fantasie
- Enactment als *via regia*

Donald Winnicott

- Twee-eenheid. *There is no such thing as a baby.*
- *Holding and facilitating environment*
- Absolute afhankelijkheid
- Empathie en Waar Zelf: creativiteit
- Psychotherapie = samen spelen
- Opname met omgevingsmoeder noodzakelijke voorwaarde voor operatie
- Zich laten gebruiken als ontwikkelingsobject

Wilfred Bion

- Psychose en groep
- *Containment. Theory of thinking.*
- Mentalisatie in Franse/bioniaanse invulling
- Het gaat dan om het vermogen dat ten grondslag ligt aan fantasmen en droomelementen, dat associaties toelaat en de innerlijke prikkels in gedachten omzet (De Mijolla)

Postfreudianen

- Klemtoon op vroege moeder kind relatie (Ferenczi, Balint, Winnicott, Kohut)
- Bracha Ettinger risico.
- *'put the blame on mame', 'mother-monster ready-made'* (
- Parentale invulling PA
- Accent reparatie dmv correctieve emotionele ervaring

Jacques Lacan

- Vader en symbolische orde
- Denaturatie en verdeeldheid
- Teloorgang natuurlijke onmiddellijkheid en Ding geboren
- Verloren object chose perdue cause perdue
- Transgressieve tendens doorspookt de mens

RSI

- Reële: energetisch-materiële ($E=mc^2$), Ding, drift, trauma
- Imaginaire: illusie, narcisme, gehechtheid, verleiding
- Symbolische: geschiedenis, tekort, betekenaar, verschil
- Mens ook natuurlijk, maar niet alleen natuurlijk
- Complexe en unieke verknoping *alzumenschliche*
- Antwoord afstemmen relatief gewicht

Autoriteit

- Autoriteitsfiguur = legering moederlijke en vaderlijke functies
- Moederlijke (*nursing* en *nurturing*, maar ook holding, containment en mentalisatie) worden vooral door de psychiatisch verpleegkundige belichaamd. Omgevingsmoeder.
- Vaderlijke binnen het leidinggeven gestalte.
- Reële vader is de man van vlees en bloed die van zijn vrouw geniet, voetbalt, bergwandelingen maakt en '*Mens erger je niet*' speelt met de kinderen.
- De imaginaire vader: reusachtige bron van veiligheid en bescherming, dan weer beangstigend door zijn overweldigend vermogen.
- De symbolische vader: vader die spreekt. 'law and order' die het kind aan de moeder en de moeder aan het kind verbiedt.
- Correctheid, consistentie, soliditeit en onderworpen aan de wet

Klinische achtergrond

- Residentieel psychoanalytisch programma Verhaest, Vermote) UPC van de KULeuven (Campus Kortenberg)
- Ongeneeslijke klinisch psychotherapeutische roeping
- Reflectief vermogen en mentalisatie avant la lettre: mentale processen
- In de (kleine en grote) groep gesmeten
- Emotioneel impact en potentieel van groepswerking

Vier bronnen

- Vijf groten
- Persoonlijke analyse (in groep en sofa)
- Lectuur van groepsPA pioniers
- 20 jaar intensieve groepspsychotherapeutische ervaring binnen ambulante en (semi)residentiële settings met neurotische, narcistische, borderline en traumapatiënten

Onbedoelde dissidentie

- *‘Faire partie de ceux qui ne font pas de parti’*
- Psychiatrie en Psychoanalyse
- IPA en AMP
- Inventie en interventie vs conventie
- *‘Il faut y aller!’*
- PA wereld meelopers, uitzonderingen en eenzamen

De groep als geheel

- Belangrijk groepsdynamische verschijnselen te (h)erkennen
- In patiëntengroepen en vooral binnen teams en organisaties.
- Inzichtnemend is niet inzichtgevend
- Zelden duidingen tgo groep als geheel
- Regressieve groepsdynamische fenomenen remediëren door taakspanning en leiding.
- Archaische en/of archetypische fantasmen basso continuo
- Elk individu participeert particuliere en betekenisvolle wijze

Accenten

- Waarachtig psychoanalytisch proces thv elk individu afzonderlijk.
- Niet zozeer interpersoonlijke maar *intrapsychische*
- Niet gelijkenis of de herkenning maar het *verschil*
- Zich richten tot *de* groep = *meegaan* met imaginaire verdedigingsmechanismen in plaats van ze te *duiden*.
- In een boutade: de groep bestaat niet
- Groepswerking therapeutische effecten in zich.
- Maar onafhankelijk van therapeut en behandelfilosofie
- Groep als *formation de l'inconscient*

Psychopathologie

- Psychiatrische patiënten veelvuldig en veelsoortig ageergedrag
- Inhouden niet kunnen bevatten noch verbergen
- Niet verdragen, er niet bij stilstaan of over nadenken, laat staan er op een constructieve manier over communiceren.
- Op allerlei mogelijke en onmogelijke manieren *weg* te krijgen.
- Ze vluchten, kerven, *blowen*, drinken, knoei en miserie
- evacueren ipv mentaliseren
- *High-order* en *core borderline* spectrum van persoonlijkheidsstoornissen (Vermote)

Robert Hinshelwood

‘Mental institutions exist for people who cannot contain themselves’

Etiopathogenese

- Spectrum van psychopathologie tussen 2 uiteinden
- Defectmodel vs conflictmodel
- Structurele vs neurotische pathologie (De Wolf)
- Aktuaalpathologie vs psychopathologie (Verhaeghe)
- mentale proces- vs mentale representationele stoornissen (Fonagy)

Ontwikkelingsgeschiedenis

- Of/in welke mate afstemming en spiegeling
- Antwoord op het reële van aanleg en (aan)drift ?
- Of/in welke mate een Ik, een Zelf, een veilige gehechtheid en een mentaliserend vermogen kunnen ontwikkelen?
- Richtinggevend behandelstrategie

Etiopathogenese	Defectmodel	Conflictmodel
	a: aanleg, aandrift, trauma	A: levensgeschiedenis
	Symbolische hypotrofie	Symbolische hypertrofie
Diagnose	Mentale processtoornissen	Mentale representatieve stoornissen
	Aktueelpathologie	Psychopathologie
	Structurele pathologie	Neurotische pathologie
Psychotherapie	Steun	Inzicht
	Constructie en subjectamplificatie	Reconstructie en interpretatie
	Holding en containment	Frustratie
Psychoanalyse	Overdracht en enactment	Vrije associatie en droom
	Elasticiteit en (semi)residentieel	Onbuigzaam en ambulante

Defectmodel en aktuaalpathologie

- Symbolische hypotrofie
- Drift en trauma ontwrichtend soma en psyche
- Nood aan spiegeling en steun
- Psychotherapie is constructief
- Subjectamplificatie (Verhaeghe) ipv interpretatie
- *Holding en containment* is een vitale noodzaak
- Actieve, voedende therapeut en elastisch kader
- Pap in de mond. Tegenoverdracht mentaliseren.

Conflictmodel en psychopathologie

- Vooral inzicht te geven
- In psychodynamiek en psychogenese
- Klassieke PA techniek
- Reconstructie en interpretatie
- Voldoende beangstiging en frustratie
- Abstinentie en star kader.
- *To cut the crap.* Symbolische analyseren.

Therapeutische implicaties

- Onbewuste ovv (tegen)overdracht en enactment
- Vs ovv vrije associatie en de droomproductie
- Elastisch en in lusio
- Onbuigzaam en gereserveerd
- setting (semi)residentieel vs ambulante Ana
- Analytisch proces mogelijk vs tot goed einde te kunnen brengen.

Psychiatrie, psychotherapie en psychoanalyse

- Complexe en particuliere verknoping
- Multipele therapeutische aangrijpingspunten
- Geen een-voudige therapie
- Belang gehechtheid/basale overdracht
- Indicatiestelling vs aanpassing techniek
- Neville Symington: *‘Adapt to the idiosyncrasies of the individual’*

Gevaren

- ❑ Psychiatrie: cave kortzichtigheid
- ❑ Symptomatische behandeling dekt verhaal toe
- ❑ Rol gehechtheid en basale overdracht veronachtzaamd
- ❑ Dieperliggende determinanten ont-dekken
- ❑ Terugvalpreventie
- ❑ Psychoanalyse: oorzakelijkheid van reële miskennen
- ❑ Farmacotherapie ea psychiatrische behandeling
- ❑ Waarschuwing van Freud

Exit therapeutisch nihilisme

- Persoonlijkheidsstoornissen geen behandeling maar begeleiding
- Buiten de psychiatrie!
- Natuurlijke vs kunstmatige omgeving
- Voordeel van opname
- *Holding environment* en psychotherapeutische ambitie

Aangepaste techniek

- Klassieke indicatiestelling psychoanalyse
- Aangepaste psychoanalytische behandeling
- Neutrale, abstinente houding?
- Geen steun, slechts interpretatie?
- We hekelen samen met Neville Symington de analyticus *‘who disdains to adapt himself, even in technique to the idiosyncrasies of the individual’*.

Overdracht en ageren

- Overdracht en ageren *via regia*
- Patiënt herhaalt wat hij van zijn eerste relaties met betekenisvolle anderen gemaakt heeft
- Wat doet patiënt met ons?
- Hoe kan de innerlijke/infantiele wereld van de patiënt het hier en nu begrijpelijk maken?

Indicaties klinische psychotherapie

- Voor ‘onanalyseerbaren’ een uiterst werkzame psychotherapievorm
- Evacuatie van ondraaglijke inhoud en dmv ageergedrag
- Majeure psychiatrische stoornis zorg en ondersteuning nodig
- Diepgewortelde ontwikkelingsstoornis
- Complex neurotische problemen
- Nood aan tijdelijke *‘holding environment’*
- Voltijds en intensief innerlijke psychische realiteit
- Ontslagen verantwoordelijkheden externe werkelijkheid

Werkingsprincipes

- ❑ Innerlijke werkelijkheid ontvouwt zich
- ❑ Wordt *alomtegenwoordig* met de diverse teamleden als *getuigen*
- ❑ Teambesprekingen cf *psychoanalytische intervisie*
- ❑ Maar *alle participanten* kennen patiënt
- ❑ Ontmoeting vanuit eigen medium en deskundigheid ontmoeten
- ❑ Onbewuste ontsloten en *live on stage*
- ❑ *Theatre of the mind* (Joyce Mc Dougall)
- ❑ Innerlijke objecten drie of tweedimensioneel

Slagkracht

- Schatkamer van informatie uit het onbewuste
- *Onovertroffen slagkracht* uit van residentieel
- Materiaal uit psychotherapie
- + *circumstantial evidence*
- Psychoanalytische hypothesen
- Waar zit het symptoom
- Wat moet geanalyseerd worden
- Pa verandert niets ‘gewone menselijke miserie’

Concrete setting

- Therapie start doorgaans in 24 uur regime met step down in functie van toestand of proces
- Lange fase dagtherapie
- 80% verdere ambulante psychotherapie individueel of in groep
- Psychoanalytisch proces ‘(her)vallen en opstaan’ uit over *meerdere jaren*.
- Logische tijden
- Ontwikkelingshulp voor mentale proces
- Viool bouwen en dan pas bespelen
- Dan klassieke de- en reconstructieve werk representationeel

Milieutherapie

- Gemengd ondersteunend-reconstructief behandelmilieu (Janzing en Lanssen, Jongerius en Rylant)
- Nursing en nurturing, spiegeling, holding en containment, mentalisatie functies van de psychiatisch verpleegkundigen
- Basaal contactpersoon en omgevingsmoeder en voedstermoeder met haar bad van geroezemoes en van moedertaal.
- Bewerkstelligen en interioriseren van ervaren veiligheid (cf Vermote).
- Zoals in de M.B.T. van Bateman en Fonagy wordt aldus een veilige gehechtheid in onderlinge wisselwerking met mentaliserend vermogen bevorderd.

Enkele details

- 56 patiënten
- Opnamegroep + 3 clusters elk 2 behandelgroepen
- Cluster mentalisatie: modulair, *step-up/step-down*, individueel>groep, 18 mm
- Cluster klinische psychotherapie: 3-6 mm, groep>individueel
- Cluster jongvolwassenen: individuatie-separatie en seksuering, familiewerking, groep>individueel, 12 mm

Programma

- Uitgekiende verhouding van product- en resultaatgerichte vs expressie- en belevingsgerichte therapieën en activiteiten
- 6 activiteiten pd
- 2/3 vh programma in behandelgroep en als *dragend* opgevat
- 1/3 vh programma buiten afdeling Forum voor Persoonsvorming
- Keuze uit 120 activiteiten op maat
- Vasthouden (thuis spelen) loslaten (op verplaatsing)
- Wekelijks procesbegeleiding in groep
- 2 pw grote afdelingsvergadering/*patient-staff meeting*
- Evidence based farmacotherapie
- Toezicht en medicatie zo veel als nodig en zo weinig mogelijk

De groep in klinische psychotherapie

- Opname = noodgedwongen groepswerking met zich mee
- Therapeutische factoren: inzicht, interactioneel leren, erbij horen, catharsis op, iets positiefs voor anderen betekenen, de eenzaamheid verzacht, hoop
- Elke groepswerking §Yalom, Jongerius & Eyckman)
- *Exitinterviews* sinds 20 jaar (Van der Jeugt)

(Pre)psychotherapeutische effecten

- Tgv *confrontaties* egosyntone persoonlijkheidselementen tot analyseerbare betekenaars gepromoveerd
- Verkrijgen het statuut van symptoom
- Niet medisch als teken van ziekte, dat zo vlug mogelijk moet *verwijderd* worden met minimale hinder voor de patiënt
- Psychoanalytisch symptoom: onwillekeurig, het herhaalt zich, de patiënt (en *a fortiori* zijn omgeving) begrijpen het niet. De patiënt vraagt voor de klacht hulp (of vertaling) aan de Ander maar bij nader toezien levert hem naast lijden ook een zeker ('vreemd', 'morbide') genot, waardoor hij er slechts moeilijk afstand van doet.

Groep in hoofdrol

- Groepswerking absolute hoofdrol
- Behandelgroepen (8tal personen) werksoorten
- Grote groep (40-60 personen) afdelingsvergadering en de *patient-staff meeting*
- Verschillende facetten of lagen van de persoonlijkheid tot uiting
- Rijk beeld van het psychosexueel en sociocultureel beleven en functioneren van de patiënten

Team als groep

- Diverse teamvergaderingen directe patiëntenzorg, afdelingswerking of behandelcultuur
- Werkgroepcultuur nooit definitief verworven
- Groepsdynamische processen (h)erkennen en clarificeren
- Individuele duidingen wild en ongepast
- Principes van situationeel leiderschap, goed geëxpliciteerde functies, verantwoordelijkheden, competentie management edm

Weerstand

- Orale angsten en fantasieën : de vrees van zelfverlies, ontindividualisering, het wegwissen van autonomie en subjectiviteit treden net zoveel op als bijvoorbeeld fusionele noden of verlangens
- Geen keus en ervaren voordelen
- Diepgaand en intensief contact en interageren
- Cultuur van reflectie in artificieel milieu

Groepspsycho: kader

- Wat herhaald wordt moet herinnerd worden
- Binnen de groepspsychotherapie
- 2 x 90 min of 3 x 75 min per week
- Maandelijks *conjoint* individuele contacten met de (eigen) groepspsychotherapeut
- Op indicatie *combined* individuele psychotherapie
- Individueel in functie van groep en klinische psychotherapie
- Recuperatie verlies en selectief weerstanden

Groepspsycho: methode

- Vrije associatie en niet vrije discussie
- Groep beluisterd en begrepen als imaginair gegeven
- Wensvervullende cq defensieve formatie
- Groep als geheel = hypostasering en reïficatie
- Nefast voor waarachtig psychoanalytisch proces
- Cf ‘alters’ van de multipele persoonlijkheid defensie drift/trauma
- Foulkes: overdrachtsneurose bestaat niet in groep?
- Gevolg werkwijze?

Groepspsycho: weerstand

- Grootste weerstand van de therapeut
- Lacan: ‘het geheel van angsten, passies, gêne of onvoldoende kennis van de analyticus’
- Reikwijdte van de therapeut is bepalend
- Orale/fusionele angsten en fantasieën
- Vertrouwen geven en nemen

Groepspsycho: techniek

- Speels en natuurlijk
- Lichte toets: *'Easy does it'*
- Schemerzintuig
- Cf face à face
- Maar vooral speltherapie
- Figuurlijk op handen en voeten en in interactie
- Bestookt door projectielen
- Behoud responsiviteit en reflectiviteit
- Babyobservatie (Esther Bick) van infraverbale

Andere takken: grondregel

- Regel van de vrije associatie
- Alteriteit en kunstmatigheid van spreken
- Geen sociale, maar speciale regels
- Imaginaire Ik vs symbolisch subject
- Ik bevrijden vs van Ik bevrijden
- Andere scène op de planken

Andere takken: dialoog?

- Dialoog en interactie niet *per se* gefaciliteerd
- Begrepen als (overdrachts)weerstand, dwz fundamenteel *defensieve* verschijnselen
- Groepsleden verzetten zich tegen bewustwording van hun dubbele gedetermineerdheid
- Reële van (aan)drift en trauma enerzijds
- Symbolische van (levens)geschiedenis
- Blind opgaan in ipv ‘*prendre conscience*’

Andere takken: het individu

- Goede verstandhouding niet nagestreefd
- Regel volgen en ‘werk’ doen
- Regressieve groepsdynamiek doorbreken?
- Ieder eigen stem! Het verschil.
- Wijziging valentie en groepsmentaliteit

Andere takken: de psychotherapeut

- verlangen van de analyticus = psychoanalytisch proces
- Zwijgen = psychoanalytisch *act*
- Cf interpunctie of interpretatie
- Psychotherapeut schijnbaar op achtergrond
- Punt (object a, O) waarrond de vrije associatie en de overdracht van de groepsleden pivoteren
- PA is directieve therapie
- Niet in een concrete richting, maar naar kieren

Andere takken: het verleden

- Genetische niet ‘laten rusten’!
- *Automaton*: betekenaarsketting insisterend
- *Tuchè* als de reële driftwortel/trauma
- Symbolisch-imaginaire schiet tekort of voorbij
- Hypertrofie en hypotrofie
- Ontcijfering vs vertaling
- Verborgene geschiedenis in verhaal brengen